

23. Деяние 2-го Всеукраинского Поместного Священного Собора 18-21 мая // Голос Православной Украины (Харьков). – 1925. – №10.
24. Левитин-Краснов А., Шавров В. Очерки по истории русской церковной смуты – М.-Küsnacht (Schweiz): Крутицкое патриаршее подворье, Institut Glaube in der 2. Welt, 1996.
25. Деяния III-го Поместного Священного Собора Украинской Православной Автокефальной Церкви. Отчет о деятельности Свящ. Синода УПЦ за междусоборный период 1925-1928 гг. // Український Православний Благовісник. – 1928. – №10.
26. Пашенко В.О. Дітище ДПУ: до витоків обновленського руху в Україні // З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ. – 1994. – №1.
27. ДАЧО. – Ф. Р-314. – Оп.1. – Спр. 9.
28. Білан Г.І. Обновленська церква в Україні: 1924-1927 рр. // Грані (Дніпропетровськ). – 2003. – № 6 (32).
29. ДАЗО. – Ф. Р-316. – Оп. 3. – Спр. 183, 188.
30. ДАМО. – Ф. Р-118. – Оп.2. – Спр. 281.
31. ДАЧО. – Ф.Р-314. – Оп.1. – Спр. 8.

Тригуб О.П. ПОМЕСТНЫЙ ОБНОВЛЕНСКИЙ СОБОР УПЦ 1925 Р.: РЕШЕНИЯ И ИХ РЕАЛИЗАЦИЯ.

В статье прослеживается подготовка, проведение и результаты Всеукраинского Православного Собора Украинской Православной Церкви 1925 г. Особое внимание обращается на проведение этих мероприятий на епархиальном уровне. Автор приходит к выводу, что подавляющее большинство решений Собора носило декларативный характер и не было воплощено в жизнь.

Ключевые слова: православная церковь, Поместный Собор, духовенство.

Trigoub O.P. POMISNIY OBNOVLENSCIY CATHEDRAL OF OUPTS OF A 1925 R.: DECISION IS THAT THEIR REALIZATION.

In article preparation, realization and results of the All-Ukrainian Orthodox Council of the Ukrainian Orthodox Church of 1925 is traced. The author addresses the special attention on realization of these actions at an eparchial level. He comes to a conclusion, that predominate majority of decisions of the Council had declarative character and not was realized.

Keywords: orthodox church, Pomisniy Cathedral, clergy.

УДК: 94(477.74) «1939/1945»

В.В. Гінда

ОРГАНІЗАЦІЯ СПОРТИВНОГО ЖИТТЯ В ОКУПОВАНИЙ НІМЦЯМИ УКРАЇНІ (1941-1944 РР.)

В статті на основі широкого спектру джерел досліджується організація спортивного життя в окупованій нацистами Україні. Розглядаються питання фінансування спорту, його структура, відношення до такого явища окупантів, причини, що спонукали українців займатися спортом.

Ключові слова: спорт, фізична культура, окупація.

Останнє десятиріччя вітчизняні історики та спеціалісти періоду Другої світової війни значну увагу приділяють вивченню різних сфер життя та побуту населення у роки окупації. Однак досі питання спорту залишались поза їх увагою. Даній тематиці досі не присвячено жодної історичної розвідки, виключення становить, так званий «матч смерті», проведений в серпні 1942 р. у Києві між українською командою «Старт» і німецькою «Флакельф». Між тим, в архівах містяться документи, які засвідчують розвиток спорту в період окупації практично в всіх регіонах України.

Так, у повному обсязі він був представлений у дистрикті «Галичина». В рейхскомісаріаті «Україна» (далі – РКУ) і «Трансністрії» – тільки футбол, бокс, баскетбол, волейбол, шахи, шашки, рідше – гімнастика, легка атлетика. При цьому слід зазначити: якщо в двох останніх окупаційних територіальних утвореннях, вони зосереджувалися в відповідних

гуртках або секціях, то у Західній Україні було створено низку спортивних ліг (футбольну, волейбольну, баскетбольну), де постійно проводилися змагання.

Виходячи з вище сказаного, мета даного наукового дослідження на основі архівних матеріалів, тогочасної преси, спогадів учасників подій дослідити організацію спортивного життя, його фінансування в різних адміністративно-територіальних утвореннях створених німцями на початку окупації.

Природно, що аналізуючи функціонування спорту в зазначений період, перед нами виникне ряд питань: як до такого явища відносилися представники тодішньої влади, в даному випадку німці та румуни? На кого покладалася організація цієї справи? Звідки надходили фінанси, без яких неможливо налагодити жодної справи? Які причини спонукали українських спортсменів, враховуючи важкі умови тогочасного життя, приймати участь у змаганнях різного гатунку?

Відразу потрібно зазначити, що в розгортанні спортивного життя українці не мали права на власну ініціативу. Всю свою роботу вони погоджували з представниками окупаційної влади. Так, керівник Українського Центрального Комітету (далі – УЦК) В. Кубійович зазначав, що всі спортивні товариства в Західній Україні діяли «за тихою згодою німців і під їх контролем» [1, с. 246]. Голова спортивної секції Києва М. Дубяньський, 25 січня 1942 р., отримав від представника німецької влади Ріка конкретні завдання своєї роботи, яка зводилася до налагодження функціонування стадіонів, організації для німців водної бази, відкриття шахового клубу [2, арк. 9]. Програма роботи трьох відділів житомирського «Українського клубу», серед яких був і спортивний, затверджувалася, виключно, штабдсткомісаром міста [3, арк. 18].

Влітку 1942 р. в «Новому українському слові» з'явилася стаття-повідомлення Г. Швецова (голова столичного спортивного товариства «Рух» – В. Г.), де він писав, що спортивне життя Києва відновили з дозволу штабдсткомісаріату та за допомогою міської управи [4]. Така ж ситуація була і в інших містах РКУ та «Трансністрії». В 1941 р. «Вінницькі вісті» зазначали, що в місті організовано дві футбольні команди з метою проведення товариських матчів з німецькими військовими [5].

Ставлення окупантів до відновлення спорту не було негативним, як скажімо, до проголошення 30 червня 1941 р. українськими націоналістами, бандерівського крила, незалежності України чи функціонування вищих навчальних закладів гуманітарного типу. Власне, вони відносились до таких явищ позитивно з двох причин.

По-перше, для німців, як і українського населення, спорт виконував культурницьку функцію та був своєрідним психологічним релаксатором. Відвідуючи спортивні змагання, або приймаючи в них участь, вони на певний час відривалися від реалій воєнної дійсності, де їх на кожному кроці підстерігала смертельна небезпека. В статуті житомирського «Українського клубу» затвердженого міським комісаріатом відмічалось, що головна його мета: «культурно обслужити цивільних та військових громадян міста під час їх дозвілля: постановками п'єс, концертами, художніми і літературними вечорами, виступами спортивних груп, організацією футбольних, волейбольних, баскетбольних матчів та шахово-шашкових матчів» [6, арк. 15зв.]. Капітан румунської військової футбольної команди «Крим», Метан, перебуваючи в Одесі в 1943 році з цього приводу говорив: «Війна нам, а ні трохи не заважає займатися спортом, який полегшує всі тяготи бойової обстановки» [7].

По-друге, нацисти намагалися використати спорт у пропагандистсько-політичних цілях, в основному в антирадянській агітації. Особливо чітко це простежується в футбольній царині, де досить часто організовувалися відповідні заходи. Так, у повідомленні газети «Нове українське слово», за 15 липня 1942 р. відмічалось, що стадіон німці відкрили, для українського населення на честь «річниці звільнення від більшовиків» Києва [8]. З помпезністю 24 жовтня 1943 р. румунське керівництво відсвяткувало річницю звільнення Одеси від радянської влади провівши спортивні змагання на місцевому стадіоні «Вікторія» (відзначити дату безпосередньо в день вигнання більшовиків, 16 жовтня, завадила погана погода – В. Г.) [9].

Зрозуміло, що займатися спортивними організаційними моментами нацисти не збиралися, тим паче вони не були знайомі з системою функціонування місцевого спортивного життя, тому всю роботу переклали на плечі української адміністрації. Центрами відновлення спорту в Україні, як правило, були великі міста: Київ, Львів, Тернопіль, Дніпропетровськ, Одеса, Житомир, Луцьк, Рівне, Херсон, Запоріжжя, а вже з міст українська адміністрація намагалася поширити ці процеси на навколишні території. Відповідна практика активно

застосовувалася в західних областях, де в багатьох районних містечках і селах існували спортивні товариства. Практично нічого в цьому плані не було зроблено в сільській місцевості РКУ і «Трансністрії».

Правда в 1941р. в РКУ спостерігалися окремі спроби налагодити спортивне життя на селі, однак вони не завжди знаходили підтримку серед німецької влади. Так, у звіті одного з житомирських членів ОУН Я. Залізняка є відомості про існування спортивних організацій «Січ» у шести селах Миропільського району (Житомирська обл.): Ново-Миропіль, Колодязьне, Булдачов, Великі Кошари, Малі Кошари, Кам'янка [10, арк. 30]. До речі, ця організація була досить популярна серед місцевої молоді, про що свідчить чисельний склад осередків. Наприклад, «Січ» Ново-Мирополя нараховувала 62 члени, (з них дівчат – 45, хлопців – 17), Малих Кошар – 45, (дівчат – 30, хлопців – 15), Кам'янки – 25, (10 дівчат і 15 хлопців) [10, арк. 30].

У кожному із трьох окупаційних адміністративних утворень, враховуючи їх історичні традиції, з метою керування відповідною роботою були створені певні спортивні структури.

Після відступу радянських військ з Західної України і створення там німцями дистрикту «Галичина» відновленню спортивного життя сприяв УЦК і його Відділу Молоді. Відомий львівський футболіст О. Скоцень згадує той період зазначив: «Відділ Молоді Українського Центрального Комітету був найвищим чинником, який керував всією працею нашого фізкультурного виховання в Галичині. За короткий час наш спорт розвинувся до масового рівня, якого ще до цього часу ніколи не було. Всім керували самі українці...» [11, с. 289].

В свою чергу Відділу Молоді підпорядковувався Міський Відділ Тіловиховання, що знаходився в Львові (вул. Пекарська 1) [12]. Власне, він перейняв усі функції радянського комітету фізичної культури та спорту. Головою відділу став проф. Гайдучок, його заступником Тріль. Під контролем цієї структури знаходилися всі спортивні площі, зали, басейни, тенісні корти та спортивне спорядження колишніх радянських організацій, яке розділялося між відновлених спортивних товариств. Відділ також проводив контроль над їх роботою вирішував спірні питання та дбав про спорт у регіоні. Нижчою ланкою вважалися спортивні округи, на чолі з референтами, які всю наявну інформацію надсилали до Відділу Тіловиховання. Замикали цю своєрідну ієрархію спорттовариства, причому всі вони мали реєструватися в УЦК і проводити свою роботу тільки з його відома.

У рейхскомісаріаті «Україна» такі функції виконували секції фізкультури та спорту, що знаходилися при обласних відділах освіти та культури і відповідно їм підпорядковувалися. Наприклад, у Києві на обліку секції знаходилося все спортивне майно міста загальною сумою 10 млн. крб [13, арк. 13]. У «Трансністрії» ці завдання покладалися на спортивний відділ при дирекції культури і просвітництва одеської Преторії.

Першими кроками, з відновлення спорту в незалежності від регіону, було проведення інвентаризації спортивного речовини та реєстрації спортсменів із метою визначення подальших напрямків роботи. Так, у Києві після інвентаризації майна спортивних споруд та забезпечення його охорони секція спорту провела реєстрацію спортсменів і викладачів фізкультури міста. Всього зареєстрували 183 особи, серед них 40 чемпіонів та рекордсменів із різних видів спорту, республіканського і союзного масштабу [2, арк. 8]. Аналогічну роботу провів культурно-мистецький відділ міської управи Вінниці [14].

Інколи траплялися випадки, коли спортивні споруди та майно намагалися здати в оренду адміністративні установи, які на той момент не мали ніякого відношення до них. Тоді спортивне керівництво зверталось з листами про допомогу до міської влади. Один з таких листів, 13 квітня 1942 р., надійшов на адресу голови міста Києва від керівника відділу культури і освіти Солодовника та керівника секції фізкультури і спорту Снетенчука, де зазначалося: «Секція фізкультури та спорту при відділі культури і освіти в розпорядженні якої повинні знаходитися всі спортивні споруди (стадіони, водні станції тощо) зараз стоїть перед таким фактом, коли різні установи передають спортивне майно, здають його в оренду, знищують. Наприклад, дерева розташовані на терені колишнього «Республіканського» стадіону здано в оренду співробітникам Дому вчених, земельним відділом. Також земельним відділом дано дозвіл на вирубку дерев на водній станції «Стріла». Спортзал «Динамо» (вул. Левашівська, 27) перебудовано на церкву, стадіон «Спартак» (вул. Кирилівська, 103) передбачається церковною общиною використати під огорою. Вважаючи таке становище не припустимим, і щоб зберегти спортивне майно, просимо видати постанову якою всі споруди і майно закріпити за секцією та

звільнити їх від орендної плати і місцевих податків» [2, арк. 38]. Прохання міська влада задовольнила.

Стосовно коштів, то німці виділяли значні суми лише на ремонт спортивних споруд (залів, стадіонів) не більше. Загалом спорт в окупованій Україні знаходився на самоутриманні, виключення становила «Трансністрія», де румуни надавали всебічну допомогу в його розвитку. Справа в тому, що тут спорт був комерціалізованим. У свою чергу єдина допомога від міських управ на яку могли розраховувати діючі спортивні організації РКУ була виділення приміщень та відстрочка під час погашення орендної плати.

Основним джерелом фінансування були індивідуальні внески членів спортивних товариств, пожертвування, дохід від організації змагань та створених підсобних господарств.

Наприклад, у Києві спорттовариство «Рух», створене 15 січня 1942 р. Швецовим, мало в своєму розпорядженні їдальню на сто чоловік, де отримали право харчуватися, за картками, тільки спортсмени і члени товариства, спорт майстерню та крамницю. Майстерня і крамниця були створені для налагодження постачання спортивного інвентарю місцевим спортсменам та окупантам. Крім того, весь час з боку німецьких, мадярських футбольних команд та окремих військових на адресу товариства надходили прохання допомогти в придбанні спортивних речей. Щоб якось зарадити в цій справі Швецов надіслав листа до секції фізкультури і спорту, в якому прохав передати в розпорядження товариства склад спортивного майна, на вул. Олександріївській 95, зобов'язуючись наявний там реманент привести до ладу та забезпечити ним спортсменів (прохання було підтримане – В. Г.) [2, арк. 38].

Слід відмітити, що підсобні підприємства в Києві мала також секція фізкультури і спорту. На 1941 р. планувалося відкрити радіо-майстерню, їдальню, крамниці – комісійну і радіо приладів, більярдний зал. Зі слів голови секції Дубянського розгортання підсобних господарств мало на меті, забезпечити фінансовий розвиток фізкультурної роботи. Однак, із запланованих підприємств були відкриті лише радіомайстерня та їдальня.

Дохід від радіомайстерні ділився таким чином: 53% з суми надходжень отримував штат робітників, 44% йшли на покриття інших витрат (відрахування секції фізкультури і спорту, оплати за оренду приміщення тощо). За час роботи майстерні прибуток становив: у жовтні 1941 р. – 155 крб., у листопаді – 4146 крб. 70 коп., у грудні – 5242 крб. 90 коп., у першій половині січня 1942 р. – 2293 крб [2, арк. 10 зв.].

Невеличкий магазин «Спорт» (вул. Михайлівська, 35) існував у житомирського спорттовариства «Січ», який складався з двох відділів спортивного та культтоварів і приносив незначний дохід. У магазині продавалися різні запасні частини для роверів, лиж, ковзанів тощо [15]. Крім магазину «Січ» отримувала фінансові надходження від проведення вистав, концертів, футбольних матчів для жителів міста. На виручені кошти товариство також утримувало всіх спортсменів і артистів [6, арк. 18 зв.].

Фінансування в Галичині проводилось за такою ж схемою як і в РКУ, а також завдяки надходженням від УЦК і жертвам місцевих прихильників. Враховуючи, що центральний комітет був підзвітним окупантам, то, по-суті, фінанси на розвиток спорту тут виділялися зі згоди німців. Причому останні вимагали від українських спорттовариств регіону детальних звітів про зроблену роботу та виконання певних умов: реєстрацію товариства в УЦК, використання коштів виключно на потреби спорту, допомога повинна бути використана тільки на закупівлю спортивного реманенту [16, арк. 12]. В такий спосіб в грудні 1941 р. спортивне товариство «Сян» отримало від уповноваженого в справах спорту в Генерал-губернаторстві 3 тис. злотих [16, арк. 17].

Іноді уповноважений, із метою заохочення, виділяв певні суми, так в кінці 1941 р. 12 українських спортивних товариств отримали 50 тис. злотих. Крім цього він посприяв організації в містечку Криниця (тепер територія Польщі – В.Г.) спортивного табору на 40 ліжок, для проведення тренувань із зимових видів спорту [17].

Більше того, відділ опіки над молоддю і родиною при складанні річного бюджету УЦК мав спеціальну статтю видатків на спорт. У 1944 р. на такі потреби передбачалося 280 000 тис. злотих [18, арк. 29]. Причому на кожен вид спорту виділялася окрема сума.

Виходячи з цього, дещо перебільшеним є твердження О. Скоценя, який згадуючи в своїй книзі «З футболем у світ» ті часи, писав: «Ніяких фінансових дотацій (від окупантів – В.Г.) не можна було сподіватися. Вся діяльність спиралася на допомогу і підтримку лише мас населення» [11, с. 294].

Звичайно допомога від мешканців краю на потреби спорту надходила. Наприклад, після того, як стрийська футбольна команда «Скала», в 1943 р., стала чемпіоном Галичини з футболу, на рахунок колективу від вдячних вболівальників поступила сума в розмірі 4 220 злотих. Прихильники команди жертвували хто скільки міг від 10 до 500 зл.. Керівництво команди на отримані кошти організувало в містечку Сколім тренувальний табір для футболістів, запросивши туди колег із самбірського «Дністра», миколаївського «Дніпра» та дрогобицької «Ватри» [19].

Під час організації спортивних змагань у дистрикті «Галичина» переїзд харчування спортсменів мали забезпечувати місцеві спорттовариства. Так, футбольні чемпіонати фінансувалися на таких умовах: суперники, коли ігри склалися з двох поєдинків, їздили один до одного за власний кошт, якщо з одного, проїзд суперників на 50% фінансувала команда-господар. При цьому, делегація суперника мала складатися з 15 осіб (згідно регламенту: якщо їм приходилося долати відстань більше 110 км, то кожен футболіст отримував від керівництва команди на добу по 20 зл., а за 150 дозволялося платити 40 зл. – В.Г.) Всі прибутки від продажу квитків ділилися навпіл [18, арк. 56].

Тільки в разі проведення красивих першостей з легкої атлетики, плавання, гімнастики Відділ Тіловиховання брав на себе зобов'язання облаштування спортсменів на ночівлю та приготування їжі, правда за умови, що кожен учасник привезе з собою наступні продукти харчування: 3 кг. картоплі, 0,5 кг. крупів, 15 дкг. масла, 5 яєць, 10 дкг. цукру і кави та 1 кг. хліба [20].

В «Трансністрії», румуни, поставивши спорт на комерційні рейки надавали і відповідну допомогу. Ті структури або чиновники, які стояли за певними футбольними командами або боксерськими клубами забезпечували своїх підлеглих всім необхідним. Наприклад, колектив одеської «Вікторії», (належав міському муніципалітету – В.Г.) для тренувань у зимовий період навіть виділявся спортивний зал «Форум» по вулиці Ланжеронівській 24 [21]. (таку розкіш не могла собі дозволити жодна з команд Галичини, а тим більш РКУ – В. Г.). Повністю всім забезпечували свій спортклуб «Рапід», чиновники залізничного транспорту Одеси. Спеціально для клубу навіть облаштовували спортзал по вул. Пушкінській 49 [22].

Причини які спонукали українських спортсменів за умов «нового порядку» приймати участь у змаганнях та тренуватися є різними: – одні намагалися в такій спосіб заробити, другі убезпечити себе від відправлення на роботи до Німеччини, треті знаходили в спорті розраду та відпочинок. Наприклад, зі слів одесита К. Прохоровича виходить на боксерський ринг у ті часи його примушувало скрутне фінансове становище в сім'ї [23]. На той час боксери з «південної Пальміри» за кожен бій отримували від 300 до 3000 марок в залежності від статусу поєдинку, а міський професійний боксерський клуб «Ринг» згідно підписаних контрактів з дванадцятьма своїми боксерами-професіоналами платив їм місячну зарплату в розмірі 800 рейхсмарок (8 тис. крб.) плюс відсотки від кожного проведеного двобою (як правило, кожен боксер двічі на місяць виходив на ринг цирку – В.Г.) [24]. Керівництво галицького спортклубу «Сян» активно допомагало своїм членам фінансами, продуктами харчування та одягом. Тільки в 1941 р. на такі потреби організацією було використано 4 тис. злотих [16, арк. 6]. У свою чергу, голова житомирського «Українського клубу» Л. Пінтов відмічав, що більшість членів клубу вступали до нього, аби отримати посвідку про роботу і не потрапити в списки оstarбайтерів [3, арк. 61].

Однак, стверджувати зі стовідсотковою впевненістю, що тільки ці причини штовхали українців приймати участь в окупаційному спортивному житті не слід, для багатьох людей, враховуючи людську індивідуальність, вони були різними. Правильніше було б назвати їх основними.

Потрібно зазначити, що спортивне життя в окупації не було таким масовим як до війни, цьому передувала низка причин: воєнне становище, відсутність належного фінансування, постійна праця спортсменів на підприємствах, що заважало проведенню систематичних тренувань тощо.

Ще однією із причин такого стану тогочасні спортивні журналісти називали відсутність ідейних людей у цій галузі, чого не спостерігалось до війни і слабку роботу в цьому напрямку в школі.

В статі надрукованій у «Краківських вістях» за 1943 р. з цього приводу писалося наступне: «Ціла низка спортивних імпрез закінчує цьогорічний сезон. Саме тепер пора зробити деякі підсумки результатів тіловиховної роботи. Тіловиховне життя в цю пору показує набагато менше спортивної ідейності як перед війною. Тепер досить гостро відчувається брак ідейних

спортсменів. Можливо, що причиною цього є воєнні обставини, можливо надмір праці не дозволяє вести систематичних тренінгів. Але все це тільки спроби знайти виправдання для теперішнього незадовільного життя в спорті. Подивіться на спортивних керівників у окремих місцевостях. Скільки з них там зовсім випадкові люди, що з тіловихованням не мали нічого спільного. Подібних прикладів багато ще серед шкільних учителів, деякі з яких не мають належного розуміння в вихованні « [25].

Таким чином, можна зробити висновок, що організацією спортивного життя в Україні займалися українці при підтримці окупантів. Вся робота в даній царині погоджувалася з німцями і проводилася виключно після їх згоди. Фінансування спорту було слабким через відсутність підтримки з боку окупаційної адміністрації. В основному фінанси надходили від проведення різних спортивних імпрез (футбольних, хокейних матчів, боксерських поєдинків тощо), внесків членів спорттовариств та благодійних пожертв. Виключенням можна вважати «Транснстрію», де румуни комерціалізували спорт за власним зразком і відповідно фінансували його з міських бюджетів. Беручи участь у спортивному житті того часу українці переслідували різні цілі, тоді як, для окупантів відновлення спорту мало на меті забезпечити відпочинок німецьким солдатам у тилу.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Кубійович В. Українці в генеральній губернії 1939-1941. – Чикаго, 1975.
2. Державний архів Київської області (Далі – ДАКО). – Р.2356. – Оп.6. – Спр. 207.
3. Державний архів служби безпеки в Житомирській області (Далі – ДАСБУ ЖО). – Ф. 103. – Оп. 2. – Спр. 3936.
4. Нове Українське слово. – 1942. – 6 червня.
5. Вінницькі вісті. – 1941. – 19 вересня.
6. Державний архів Житомирської області (Далі – ДАЖО). – Ф. 1152. – Оп.1. – Спр. 19.
7. Молва. – 1943. – 15 октября.
8. Нове Українське слово. – 1942. – 15 липня.
9. Буг. – 1943. – 27 октября.
10. ДАЖО – Ф. Р. 1151. – Оп.1. – Спр. 2.
11. Скоцень О. З футболом у світ. – Торонто, 1985.
12. Краківські вісті. – 1941. – 13 серпня.
13. ДАКО. – Ф. Р. 2356. – Оп. 6. - Спр. 200.
14. Вінницькі вісті. – 1941. – 19 вересня.
15. Перемога. – 1941. – 9 жовтня.
16. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (Далі – ЦДАВОУ). – Ф. 3959. – Оп. 2. – Спр. 3.
17. Краківські вісті. – 1942. – 5 лютого
18. ЦДАВОУ. – Ф. 3959. – Оп.2. – Сп. 82.
19. Львівські вісті. – 1943. – 2 вересня.
20. Краківські вісті. – 1942. – 30 серпня.
21. Молва. – 1943. – 23 января.
22. Одесская газета. – 1943. – 16 сентября.
23. Інтерв'ю з К. Прохоровичем. Особистий архів автора. Аудіозапис зроблено 23 січня 2007 р.
24. Одесская газета. – 1944. – 15 февраля.

Гинда В.В. ОРГАНИЗАЦИЯ СПОРТИВНОЙ ЖИЗНИ В ОККУПИРОВАННОЙ НЕМЦАМИ УКРАИНЕ (1941-1944 ГГ.)

В статье на основе широкого спектра источников исследуется организация спортивной жизни в оккупированной нацистами Украине. Рассматриваются вопросы финансирования спорта, его структура, отношение к такому явлению оккупантов, причины, что побуждали украинцев заниматься спортом.

Ключевые слова: спорт, физическая культура, оккупация.

Ginda V.V. ORGANIZATION OF SPORTING LIFE IN OCCUPIED BY GERMANS UKRAINE (1941-1944).

In the article on the basis of wide spectrum of sources organization of sporting life in occupied by nazis Ukraine is explored. The questions of financing of sport are examined, his structure, attitude toward such phenomenon of invaders, reasons, that induced Ukrainians to get busy by sport.

Keywords: sport, physical culture, occupation.